

En skøn glorie og et hul ind til de døde

To nye pladser trækker Nordlædervesten af Bispebjerg og gør bydelen både festligere, tryggere og mere sammenhængende.

ARKITEKTUR

KARSTEN R.S. IVERSEN

Åbning i kirkegårdsmuren på Skoleholdevej. Bygherre: Københavns Kommune. Landskab: Vega. Ingeniør: Troeltsgaard. Lys: Lightscapes. Areal: 620 m². Samlet budget: 6,9 mio. kr.

Smedetoften Torv. Bygherre: Københavns Kommune. Landskab 1:1.

Bispebjerg er en af Københavns mere spændende bydele. Nordvest, som området også kaldes på grund af postnummeret, eller Nordlædervest på grund af beklædningsgenstanden, der symboliserer den dominerende socialklasse, er under forandring. Og selv om medarbejdere i kreative virksomheder nu trækker spor af dyr specialkaffe efter sig gennem kvarteret, så vil gentrificeringen af netop denne bydel møde en naturlig grænse. Den har et stort udbud af små lejligheder i almene boliger, der ikke lige kan blive investeringsobjekter. Nordvest er således mere resistent end Nørrebro og især Vesterbro over for fordyrelsen og ser ud til at forblive en af byens mest socialt og etnisk blandede.

Men det er også en bydel med nogle laaaange stræk, gennemskåret som den er af ringvej og indfaldsveje og huse, der er bygget til at følge denne skala. Der er masser af god velfærdsarkitektur at finde blandt disse bygninger, men gode grønne og rekreative områder ligger ikke altid lige uden for gadedøren. Der er dog et enormt parkområde, som har været indhegnet, forbeholdt de døde og deres efterladte, Bispebjerg Kirkegård.

I takt med at færre begravnes i kister, og grave holdes i kortere tid, er der som på andre af byens kirkegårde blevet større mulighed for at udnytte kirkegårdens rekreative muligheder. At gå tur blandt dens 100-årige fuldvoksne træer og ned ad de store alleer, særligt i kirsebærtræernes blomstringstid, er blevet ikke bare en lokal begivenhed, men noget, der trækker folk til fra hele byen.

På kanten af kirkegården

De lokale beboere i det tætte beboelsesområde ud til Skoleholdervej har dog aldrig haft nogen direkte adgang til Kirkegården. De er blevet mødt af en 650 meter lang mur opført som et beskæftigelsesprojekt under Anden Verdenskrig.

Nu har Københavns Kommune med arkitekter fra Vega Landskab fået slået et hul i muren, der samtidig har givet rum til en ny plads på kanten af kirkegården.

Et stykke af muren er skubbet længere ind på kirkegården, og det resulterende mellemrum fremstår som en helt naturlig forlængelse af det tilstødende gaderum Gravervænget. Mellemrummet mel-

GLORIEN. Cirkelslaget fra belysningen, der svæver over en boldbane, formår at samle byrummet, når det er tændt. Foto: Søren Aagaard

HULLET. Et stykke af muren er flyttet ind på Kirkegården, hvor en del nu er blevet et nyt byrum på kanten af både byen og haven. Foto: Naja Viscor, VEGA landskab

lem de forskudte murstykker er afgrænset med et sort hegn med låger.

To store birketræer, der tidligere stod inde på kirkegården, er nu hovedmotiv på den nydannede plads. De står i deres

eget niveau i en løs grusbælgning omkranset af en rund stålkant. Rundt om stammerne er sat københavnerbænke i cirkler. Partier af det forskudte murværk er perforeret, så man kan se ind i haven

udefra, og det forstærker fint fornemmelsen af, at de to rum, byens og kirkegårdens, bliver flettet sammen.

Om aftenen belyses muren nedefra af et et flammende gult led-bånd, og gule

projektører belyser birketræerne og kaster skygger fra deres mange grene som et filigran ind på muren.

Lyset giver en ulmende varme til stedet og øger formodentlig trygheden på pladsen, der med mindre lys kunne være oplagt til mere lyssky aktiviteter.

Der er en tidløs ro og dybde i projektet, hvis ikke det var for led-belysningen og spottet på træerne, kunne man tro, at den var tegnet for 50 år siden. De fuldvoksne birketræer hjælper selvfølgelig godt til denne fornemmelse. Projektet er udviklet i samarbejde med en beboergruppe og Områdefornyelse NV og synes at falde helt naturligt på plads i kvarteret, men som en fornem opgradering, man kun kan unde det.

En glorie til ungdommen

Nogle få hundrede meter derfra har Københavns Kommune med 1:1 Landskab omdannet Smedetoften Torv, der ligger mellem en ungdomsklub og en række tilstødende boliger. Her er der ingen fornemmelse af noget, der kunne være skabt for 100 år siden, det er et byrum, der er så meget i nuet, at det allerede om få år, ja, måske allerede inden det har stået sin første sommersæson igennem, virker datomærket.

Også dette byrum er skabt i nært samarbejde med brugere og beboere, og man kan næsten se, hvad de enkelte har ønsket sig. En boldbane her, en pavillonscene der, et bed her, en lille sti der og så videre.

Tryghed har været en væsentlig designfaktor, da pladsen tidligere har været plaget af kriminalitet, og man kan næsten se en nervøs overivrighed i dens nye tætte programmering. Intet må overlades til tilfældet, og helst skal det se ud, som om pladsen er travlt beskæftiget med noget, selv når der ikke er et øje.

Med andre ord er det et rum, der skal kunne meget. Det byder på en rig variation i funktionalitet i sig selv, og det fungerer som lim mellem en masse forskellige urbane zoner, gader, beboelse, værksted og ungdomsklub.

Den store attraktion, der dog gør torvet til noget helt særligt og i første omgang tiltrak sig min opmærksomhed, er en virkelig

flot og original belysning i form af en stor glorie, der hviler på tynde søjler over en boldbane midt i gårdrummet og er blevet byrummets designmæssigt samlende element.

Jeg har kun oplevet det nye Smedetoften Torv et par gange her i løbet af vinteren, den ene i mørke og den anden i fugtigt vejr, og det vil sige begge gange uden de mange brugeres udfoldelser, som man kan se, anlægget lægger så rigeligt op til. En varm dag med blomstrende bede og gang i boldbanen, aktivitet i pavillonen og tilskuere til det hele på den brede træterrasse foran klubben vil givet opleves som et helt andet sted, hvor de lidt for mange designelementer forhåbentlig vil træde i baggrunden for det liv, de er sat i verden til at understøtte.

Men gode pladser klarer både tomhed og fylde. Det gør kirkegårdshullet uden problemer. Når der er mennesketomt, excellerer Smedetoften Torv kun for alvor i kraft af sin skønne store glorie. Og det endda kun når den er tændt.

karsten.iversen@pol.dk

Dansk jazzstjerne brillerer med hypnotiserende strengeleg

Der er ikke meget heavy metal-hår eller rock'n'roll-attitude over guitarhelten Jakob Bro. Og gud ske tak og lov for det.

JAZZ

DAVID A. DYRHOLM NIELSEN

Underspillet. Hypnotiserende. Lidt af en superstjerne. Et par stikord om den danske guitarist og komponist Jakob Bro, hvis navn ofte står øverst på plakaterne til alverdens jazzfestivaler og derudover er indgraveret i bunden af talrige statuer. Nu er det også printet på et dugfrisk album, hans femte som frontmand på det prestigefyldte pladeselskab ECM.

For Bro er tilbage efter et par års albumstillehed. Med 'Uma Elmo', opkaldt efter guitaristens søn, da numrene er skrevet mellem middagslure og efter aftennut-

med den lyd og det udtryk, hvis fundament han med hjælp fra åndsfællen Bill Frisell og den nyligt afdøde altsaxofonist Lee Konitz støbte på sin gennembrudstrilogi, 'Balladeering/Time/December Song', tilbage i 2009-2012. En spillestil, som han lige siden løbende har udforsket, udfordret og udviklet.

Helt fra begyndelsen har det været en fornøjelse at være tilskuer til Bros subtile kompositionsarbejde, hvor de elegante melodier får lov til brænde igennem og videre ud i smukke improvisationer, uanset om de spilles på guitar, saxofon eller

kan hvirvle afsted og suse rundt i hovedet på lytteren, som befandt han sig i et andet univers.

Aldrig anonym, altid til stede

Flere steder leges der med den for Jakob Bro karakteristiske delaypedal-manipulation, så de ekkoindsvøbte båndsløjfer fra strengene afsplilles forlæns, baglæns og sikkert også sidelæns som ambient underlægning til Rossys virkelig dynamiske trommespil og Henriksens melodiske opdagelsesrejser.

Den danske frontmand arbejder kon-

riksen, som får god plads til at folde sig ud i bevægende melodier og improvisationer. Sunnmøre-trompetistens gode øre og let genkendelige udtryk, hans varme og samtidig lette fløjteklang, får virkelig lov til at komme til sin ret, og det er modent af Bro sådan at træde i baggrunden og lade kompositionerne og kollegaerne tale for sig

Det er perfekt underspillet, meditativt og smukt

over hele projektet, konstant ind og ud, hen over og ned under nordmandens bløde, blå messingtoner og spanierens engagerede trommespil.

Det er perfekt underspillet, meditativt og smukt. I længden også en smule ensformigt i udtrykket, og jeg kunne ønske mig hen til nogle af de energiske pift, publikum bidrog med på Bros sidste (liveoptagede) plade. Måske fordi jeg savner koncerter. Ligesom man sine steder kan savne Thomas Morgans intuitive basspil, som jeg i løbet af de senere år er kommet til at forbinde uløseligt med den danske